

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 34

Заснований в 1996 році

Рівне – 2006

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я В З А К Л А Д А Х О С В І Т И :
Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету.
Випуск 34. — Рівне: РДГУ, 2006. — 188 с.**

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики вищої і загальноосвітньої школи, теорії і методики виховання та розвитку учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №11 від 30.06.2006 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 08 — 5.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2006

що активізують спостережливість, мислення та пізнання дітей, оскільки означенні нами предмети належать до найулюбленіших школярами; завдяки глибокому проникненню мистецтва у навчання створюються можливості для гармонійного всебічного розвитку особистості молодшого школяра, реалізації його творчого потенціалу, виявлення особистісних рис, зокрема спостережливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атутов П.Р. Політехнічний принцип у навчанні школярів: Пер. з рос. – К.: Рад. школа, 1982. – 175 с.
2. Державний стандарт початкової загальної освіти. // Початкова школа. – 2001. – № 1. – С. 27-54.
3. Захарова Н.М. Міжпредметні зв'язки як засіб формування загальнопізнавальних умінь молодших школярів: Дис... канд. пед. наук: 13.00.09. – К., 2000. – 190 с.
4. Ігнатенко Г.В. Розвиток самостійності школярів у процесі трудового навчання (на прикладі уроків обслуговуючої праці в 5-6 класах): Дис... канд. пед. наук: 13.00.02. – К., 1999. – 195 с.
5. Коновець С.В. Образотворче мистецтво в початковій школі. Метод. посібник. – Рівне: Каліграф, 2000. – 80с.
6. Коротов В.М. Введение в педагогику. – М.: УРАО, 1999. – 256 с.
7. Максимова В.М. Межпредметные связи в процессе обучения. – М.: Просвещение, 1998. – 191 с.
8. Савченко О.Я. Формирование познавательной самостоятельности младших школьников: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.01. – К., 1983. – 371 с.
9. Федорова В.М., Киришкин Д.М. Межпредметные связи. На материале естественнонаучных дисциплин средней школы. – М.: Педагогика, 1972. – 152 с.

Резюме. В статті розкривається одне з умов розвитку наблюдательности младших школьников – использование межпредметных связей, которые рассматриваются с точки зрения общности личностных образований, формирующихся в процессе изучения природоведения, чтения, изобразительного искусства, трудового обучения.

Ключевые слова: наблюдательность, межпредметные связи, природоведение, изобразительное искусство, трудовое обучение, чтение.

Summary. In this article one of the preconditions of the junior schoolchildren's observation – the using of intersubject relations which are studied from the point of view of the unity of individual qualities, which are formed in the process of learning materials in natural science, reading, arts and working classes.

Key words: observation, intersubject relations, natural science, reading, arts, working classes.

Одержано редакцією 03.02.2006.

УДК: 372.461

Л.І. ІВАНОВА

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Резюме. У статті розкривається зміст нового у методиці рідної мови поняття літературна компетентність молодшого школяра, надається методика виявлення рівня зазначеної компетентності випускника початкової школи.

Ключові слова: компетентність, літературна компетентність, компетенція.

Навчальна діяльність на уроці читання має не просто забезпечувати певну суму літературних знань, умінь та навичок, а формувати компетентність учнів початкових класів у інтелектуальній, комунікативній, інформаційній та інших сферах. Рівень компетентності визначається не лише обсягом інформації, що зберігається в пам'яті, елементарних умінь і навичок з їх відтворенням, а й здатністю людини засвоювати знання та застосовувати індивідуальну систему знань, володіти пізнавальними операціями. Ключові компетентності потребують значного інтелектуального розвитку, визначення власної позиції, критичного мислення. Уміння вчитися слугує необхідною передумовою для формування компетентності. А це означає шлях від простої обізнаності, конкретних умінь і навичок, від інформації як предмета запам'ятовування, – до школи мислення, дії і розвитку здібностей, фундаментом чого є початкова школа. Адже саме в молодшому шкільному віці закладаються підвалини, без яких важко у майбутньому формувати в учнів навички самоосвіти, пізнавальні потреби.

У даній статті розглядається компетентність, яка діє в інтелектуальній, комунікативній сферах освіти – літературна компетентність молодшого школяра.

Цей вид компетентності є досить важливим у молодшому шкільному віці, оскільки передбачає наявність мовленнєвого, літературного розвитку школярів, розширення літературного і соціального досвіду учнів на уроках читання, в позакласній діяльності, свідому організацію власного дозвілля, зрештою – удосконалення літературної освіти.

Щоб з'ясувати сутність літературної компетентності, необхідно визначити зміст понять компетентність, компетенція. Так, за новим тлумачним словником української мови, компетенція – це добра обізнаність із чим-небудь; компетентний – той, який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий [6]. У літературознавчому словнику-довіднику подається таке тлумачення даних понять. Компетентність – 1) володіння компетенцією; 2) володіння знаннями, що дозволяють судити про щось.

Компетенція – коло питань, в яких дана особа володіє пізнанням, досвідом. Поняття „компетентний” тлумачиться як: 1) той, хто володіє компетенцією; 2) знаючий, обізнаний в певній галузі [4].

В українсько-російському словнику означені поняття трактуються таким чином: Компетентний – 1) знаючий, обізнаний, авторитетний в якій-небудь галузі; 2) той, хто володіє компетенцією. Компетенція – коло питань, в яких хтось добре обізнаний [8]. Отже, компетентність – це комплексна характеристика особистості, яка містить результати попереднього психічного розвитку, знання, вміння, навички, має здатність до творчого вирішення завдань; це сформованість інтелектуальних операцій, спрямованість у діяльності, усвідомлення її і мотиваційна насиченість. На кожному віковому етапі компетентність має орієнтовні показники розвитку особистості, тобто різні види компетенції.

Компетенція – характеристика поведінки, домінантна форма активності особистості, ступінь оволодіння певним видом діяльності. Компетенція не може зводитися до знань і навичок; це те, що породжує вміння, дії, її можна розглядати як можливість встановлення зв'язків між знаннями, які є найефективнішими у вирішенні проблеми, та ситуацією.

Вивчення літературної та ситуаційної, що є найефективнішою компетентністю молодшого школяра започатковано зовсім недавно у процесі дослідження його мовленнєвої діяльності. На нашу думку, літературна компетентність молодшого школяра – це комплексна характеристика особистості, яка володіє достатньо високою технікою читання, літературними та бібліотечно-бібліографічними знаннями, здатна до власної літературно-творчої діяльності.

Поняття літературна компетентність охоплює систему зазначених умінь, які є змістом читацької, літературознавчої, бібліотечно-бібліографічної та особистісно-діяльнісної компетенції. Розглянемо детальніше кожну із них. Під читацькою компетенцією молодшого школяра розуміємо наявність сформованого способу та якостей читання, які передбачають вміння школярів правильно, швидко і виразно читати твір, відтворювати прочитане, оцінювати судження свої і своїх товаришів за змістом, логікою і виразністю мовлення.

Зміст бібліографічної компетенції передбачає у молодших школярів знання певного кола літератури, початкових бібліотечно-бібліографічних понять, умінь орієнтуватися у книжковому світі, користуватися довідковою літературою, задовольняти власні пізнавальні потреби. Періодичне читання преси, відвідування бібліотеки сприяють підвищенню бібліографічної компетенції молодших школярів.

Літературознавча компетенція передбачає достатній читацький досвід молодших школярів, усвідомлення ними жанрової специфіки твору; здійснення його грамотного аналізу; визначення на практичному рівні та усвідомлення таких понять, як тема, ідея, композиція, жанр, персонаж, мова твору. Використання зазначених літературних понять дає змогу учневі глибоко осмислити художній твір, відтворити систему художніх образів та розширити коло читання, охопивши жанрово-родові форми художньої, довідкової, науково-пізнавальної, української та зарубіжної літератури.

Однією з важливих складових літературної компетентності є особистісно-діялісна компетенція молодшого школяра. Вона передбачає реалізацію творчих здібностей дітей, викликаних високим інтересом до читання літературних творів, різних за жанрами, та вміння творчо їх переосмислювати. Можна тлумачити зазначену компетенцію як здатність читача до власної діяльності, що є особливою якістю творчості у процесі організованого вивчення літератури. Разом з тим особистісно-діялісна компетенція формується в процесі активної творчої діяльності молодших школярів і сприяє розвитку творчих здібностей, розвиває читацьку самостійність.

Всі згадані вище знання і вміння, наявність відповідних уявлень і понять, здібностей учнів є об'єктами перевірки під час вивчення рівня кожної із складових (компетенцій) літературної компетентності випускників початкової школи. Такий контроль, за умови розуміння ними змісту структурних компонентів кожної з компетенцій та прогнозованих результатів, може здійснюватися педагогами на уроках читання і у позаурочний час (див. таблиці 1-4).

Таблиця 1.

Читацька компетенція молодшого школяра – зміст та очікувані результати

Назва компетенції	Структурні компоненти змісту	Прогнозовані результати
Читацька компетенція	Спосіб читання Правильність читання Швидкість читання Виразність читання Свідомість читання Читання мовчки	Цілими словами. Чітко, плавне, безпомилкове. Вголос не менше 80 слів за хвилину, мовчки – 100. Емоційне, інтонаційно правильне, з усвідомленим дотриманням пауз, логічних наголосів. Розуміння більшої частини слів (у прямому і переносному значеннях), змісту кожного речення тексту, смислових зв'язків між ними і частинами тексту, основного його змісту. Читання очима без зовнішніх рухів, з активним розумінням, запам'ятовуванням, засвоєнням прочитаного.

Завдання для перевірки рівня сформованості читацької компетенції

1. Перевірка темпу читання вголос і мовчки (швидкість).
2. Зазначення кількості помилок під час читання (правильність).

3. Виразне читання вірша за попередньо складеною партитурою // --- (виразність).
4. Визначення теми і мети прочитаного (свідомість).

Таблиця 2.

Бібліотечно-бібліографічна компетенція – зміст та очікувані результати

Назва компетенції	Структурні компоненти змісту	Прогнозовані результати
Бібліотечно-бібліографічна компетенція	<p>Знання широкого кола доступних даному віку книжок.</p> <p>Правильний усвідомлений вибір книги.</p> <p>Знання елементарних бібліотечно-бібліографічних понять</p> <p>Уміння задовольняти власні пізнавальні потреби.</p>	<p>Уявлення про багатство та різноманітність книжкового світу за жанровими ознаками, тематичним спрямуванням, авторською належністю.</p> <p>Знання різних типів дитячих видань (книжка-іграшка, книжка-розмальовка, книжка-твір, книжка-збірка; довідково-енциклопедична книжка, дитяча періодика).</p> <p>Уміння створювати авторську й тематичну виставку книжок, анотацію на книжку. Складання й оформлення ілюстрованих карток на книжки, тематичних та авторських картотек книг.</p> <p>Знання прізвищ українських письменників-класиків (Т. Шевченко, Л. Українка, І. Франко, Л. Глібов, В. Сухомлинський тощо). Визначення теми творчості письменника на основі зіставлення його книжок і творів для дітей.</p> <p>Уміння самостійно вибирати книги у бібліотеці за допомогою книжкового плаката, книжкової виставки, ілюстрованої картотеки, вільного доступу до книжкових фондів, добирати книги на задану тему, знати і дотримуватися правил поведінки в бібліотеці та набувати гігієнічних навичок читання.</p> <p>Уміння орієнтуватися в групі книжок, об'єднаних темою, жанром чи авторською належністю; самостійно безпомилково вибирати книги в бібліотеці і вдома відповідно до теми наступного уроку, а також з урахуванням власних можливостей та інтересів; на основі трьох основних показників змісту книги (прізвища автора, заголовка, ілюстрації) визначати тему або жанр; вибирати книги з низки запропонованих; доповнювати книжкову виставку однією чи декількома книгами; вміти правильно розглядати окрему книгу, зіставляти дві – чотири книги, об'єднані жанром, темою, авторством, щоразу аргументовано обґрунтовувати свою думку, вчитись аналізувати результати своєї діяльності з орієнтування в книгах.</p> <p>Знання змісту понять каталог, каталожні роздільники, каталожна картка, науково-художня книжка, довідкова література, рекомендаційний покажчик та вміння користуватися ними.</p> <p>Уміння розрізняти види інформації (наукова, художня), спираючись на зовнішні показники книжки та її довідково-ілюстративний апарат.</p> <p>Уміння користуватися довідковою літературою, періодичною пресою з метою раціональної організації навчальної діяльності. Знання важливих характерних ознак довідкової літератури. Уміння виділяти в науково-пізнавальних текстах основну й другорядну інформацію, наукові факти, події, вміти їх систематизувати та свідомо засвоювати.</p> <p>Користування апаратом книги (зміст, параграф, розділ посібнику). Уміння робити повідомлення з певного питання, опис предмета або наукового факту в довіднику, навчальній хрестоматії, дитячій книжці.</p> <p>Уміння виділяти в тексті складні для розуміння слова, з'ясувати їх значення, ставити запитання різного виду до тексту, користуватись додатковою інформацією (ілюстрацією, схемою, таблицею, питаннями, завданнями), знаходити в тексті ключові (опорні) слова, важливі для розуміння змісту, розрізняти пряме і переносне значення слів у тексті, встановлювати причинно-наслідкові та смислові зв'язки.</p>

Завдання для перевірки сформованості бібліотечно-бібліографічної компетенції

1. Яка твоя улюблена книжка? Заповни каталожну картку. Назви інші твори цього письменника.
2. Опиши свої дії під час першого ознайомлення з книжкою "Спочатку я...".
3. Запиши назви відомих дитячих журналів.
4. Запиши назви книжок довідкового характеру.
5. Назви прийоми вибору книжок у бібліотеці.

Завдання для перевірки сформованості літературознавчої компетенції

1. Вибери жанри, що належать до усної народної творчості:
 1. Загадки
 2. Прислів'я
 3. Дразнили
 4. Байки
 5. Народні казки
 6. Вірші

2. Назви жанрові особливості (секрети) байки.
3. Вибери правильну відповідь і впиши відповідну букву:

1. Притча – це _____
а) влучний народний вислів з повчальним змістом;
б) алегоричне оповідання з повчальним змістом;
в) драматичний твір, призначений для постановки на сцені.

Таблиця 3.

Літературознавча компетенція – зміст та очікувані результати

Назва компетенції	Структурні компоненти змісту	Прогнозовані результати
Літературознавча компетенція	<p>Сприймання літературного твору</p> <p>Кваліфікований аналіз літературного твору</p> <p>Опрацювання літературних творів</p> <p>Елементи початкового літературознавства</p> <p>Особливості художніх жанрів художніх (народних та літературних казок, малих фольклорних жанрів (прислів'я, приказки, загадки, скороговки, лічилки), оповідань, віршів, байок, п'єс та науково-пізнавальних.</p>	<p>Адекватне розуміння авторського задуму.</p> <p>Висловлення власного критичного ставлення до прочитаного.</p> <p>Володіння прийомами різноманітних видів аналізу: смислового, структурного, емоційно-оцінного, художнього, літературознавчого, стилістичного, лінгвістичного.</p> <p>Користування прийомами зачування віршів (на основі опорних слів, інтонацій); орієнтування у структурі художніх текстів; зіставлення вчинків персонажів, визначення мотивів їхньої поведінки; визначення авторського ставлення до подій і персонажів; висловлення власного ставлення до вчинків героїв, вміння давати найпростішу морально-етичну оцінку прочитаного, спираючись на власний досвід.</p> <p>Знаходження в тексті яскравих, образних слів, висловів для характеристики персонажа, описів природи; пояснення зв'язку образних засобів з авторським задумом.</p> <p>Складання простого плану до невеликого за обсягом, легкого за будовою тексту.</p> <p>Свідоме оперування, визначення, усвідомлення літературних понять: теми та ідеї, сюжету і композиції, літературного персонажу, мови художнього твору, жанру, автора твору.</p> <p>Самостійне визначення жанрових ознак творів, що вивчалися, практичне розрізнення творів за цими ознаками: <u>казка</u> (вимисел, елементи фантастичного, казкові герої, повтори, чудесні перетворення, магічна символіка; <u>оповідання</u> (розповідь, випадок, епізод із життя героя; персонажі; автор); <u>вірш</u> (рима, ритм, настрій, мелодія, звукопис); <u>байка</u> (герої, алегорія, повчальний смисл); <u>п'єса</u> (діалоги, авторські відступи)</p>

2. Легенда відрізняється від оповідання _____
а) дійовими особами; б) змістом; в) елементами фантастики.
3. Стаття – це _____
а) народне оповідання про якісь події чи життя людей з елементами фантастики;
б) розповідь з повчальним змістом;
в) невеликий розповідний твір на дуже важливі теми з життя народу, країни.
4. Казка – це _____
а) невеликий прозовий художній твір про одну чи кілька подій, що відіграють важливу роль у житті дійової особи;
б) дуже стислий твір про одну якусь незвичайну подію з незвичайним кінцем;
в) розповідний твір про вигадані події з елементами фантастичного.
4. Склади словничок літературних термінів (з 3-х слів).
5. Визнач настрої обраного учителем вірша. Підкресли слова – художні засоби образності мови.

Завдання для перевірки особистісно-діяльної компетенції

- Які літературні твори знаєш напам'ять? Прочитай один з них.
- Уяви, що ти є автором прочитаного оповідання. Підготуй повідомлення про те, як ти написав його, чому вибрав таку тему, звідки взяв сюжет.
- Які ти знаєш літературні ігри? Склади декілька з них до прочитаних творів.
- Склади опис-загадку з відгадкою "Калина".

Таким чином, сформована літературна компетентність учнів на завершення початкової школи – це результат систематизованої навчальної діяльності, що виражається в активному оволодінні системою літературних знань, а також здатності їх використовувати з метою пізнання навколишньої дійсності і розв'язання проблем, що виникають в ході практичної діяльності.

Таблиця 4.

Особистісно-діяльнісна компетентність – зміст та очікувані результати

Назва компетенції	Структурні компоненти змісту	Прогнозовані результати
Особистісно-діяльнісна	Виразне читання (декламування) творів Мовленнєва творча діяльність Літературно-творча ігрова діяльність з огляду на прочитане Створення власних літературних творів	Уміння декламувати вірші й читати прозові твори перед класом (аудиторією). Участь у бесіді за прочитаним під керівництвом педагога; уміння розуміти питання, вміти точно й стисло відповідати на нього; будувати доказове висловлювання з опорою на текст; уміння стежити за ходом бесіди, доповнювати, уточнювати, аргументовано спростовувати висловлювання співрозмовників. Знання найпростіших літературних ігор та вміння брати участь у них. Володіння активними методами опрацювання літературних творів (словесне малювання, ілюстрування прочитаного, творчий переказ, читання за особами, інсценізація, доповнення віршованих і прозових творів, зміни тексту, слів). Складання казок, небилиць, творів-мініатюр, віршів, лічилок, загадок тощо. Участь у колективному веденні класного щоденника читання; складання анотації на книжки, найпростіших літературних загадок, ребусів, літературно-художніх монтажів.

Процес формування різних видів компетенцій молодшого школяра дає змогу охопити всі аспекти змісту літературної компетентності: читацький – володіння технікою читання і сприймання змісту прочитаного; літературознавчий – ґрунтується на достатньому рівні оволодіння літературними знаннями; бібліотечно-бібліографічний – на використанні бібліотечно-бібліографічних умінь, навичок, користуванні довідковою літературою; особистісно-діяльнісний – спрямований на розвиток пізнавальної і творчої активності, власної літературно-письменницької діяльності молодших школярів, розвиток інтересу до читання літературних творів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошина Н.Й., Пасічник С.А., Скрипченко Н.Ф., Хропко П.П. Концепція літературної освіти // Поч. школа. – 1994. – №3. – С.37-42.
2. Джежелей О.В. Літературна освіта молодших школярів. // Поч. школа. – 1994. – №1. – С.25-27.
3. Захлюпана Н.М., Кочан І.М. Словник-довідник з методики викладання української мови. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2002. – 250 с.
4. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'як та ін. – К.: ВЦ „Академія”, 1997. – 752 с.
5. Наумчук М.М., Лушпинська Л.П. Словник-довідник основних термінів і понять з методики української мови: Навчально-методичний посібник. – Тернопіль: Астон, 2003. – 132 с.
6. Новий тлумачний словник української мови: 42000 слів. У 4 т.: Для студентів вищих і середніх навчальних закладів / Уклад.: В. Яременко, О. Сліпущко. – К.: Аконіт, 1998. – (Нові словники). Т.1: А-Є. – 910 с.
7. Система контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи: Методичні рекомендації/ Упор. А.М. Заїка. – К: Початкова школа, 2004. – 128с.
8. Українсько-російський словник / За ред. Л. С. Паламарчук, Л. Р. Скрипник. 5-е вид. – К.: УРЕ, 1984. – 938 с.

Резюме. Матеріали статті розкривають содержание нового в методике родного языка понятия литературная компетентность младшего школьника, подается методика установления уровня указанной компетентности выпускника начальной школы.

Ключевые слова: компетентность, литературная компетентность, компетенция.

Summary The article deals with the new notion of methods in language and the literary competence of junior pupil and the methods of distinguishing levers of literary competence of elementary school leaver are presented.

Key words: kompetention, kompetention literary, kompetentence/

Одержано редакцією 21.02.2006.

УДК: 372. 461.

Н.М. СІРАНЧУК

ДІАГНОСТИКА ОБРАЗНОМОВЛЕННЄВИХ ВМІНЬ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Резюме. У даній статті описується констатувальна діагностика образномовленнєвих вмінь учнів початкових класів. Поняття „образномовленнєві уміння” треба розуміти як вміння вживати в мовленні

ЗМІСТ

<i>Хом'як І.М.</i> Аналіз експериментального навчання української орфографії	3
<i>Парасюк І.А.</i> Морально-етичні засади «Руської трійці»	8
<i>Слободян М.Б.</i> Педагогічне новаторство Волинської гімназії та його вплив на організацію навчально-виховного процесу Кременецького ліцею ХХ ст.	11
<i>Кравченко Т.В.</i> Сімейна модель соціалізації особистості в сучасних умовах	14
<i>Повалій Л.В.</i> Особливості виховання підлітків в різних типах неповної сім'ї	16
<i>Тимошук Н.С.</i> Духовно-моральне становлення молоді в умовах особистісно орієнтованого виховання	19
<i>Хримова О.Л.</i> Дослідження вихованості і особистісного розвитку підлітка з проблемної сім'ї	22
<i>Хролець О.І.</i> Дитинство як предмет психолого-педагогічного вивчення	26
<i>Янциур Л.А.</i> Розвиток у дошкільників інтересу до творів образотворчого мистецтва	29
<i>Стаднік Н.В.</i> Мотивація відповідальності у дітей шестирічного віку	34
<i>Коренева І.М.</i> Використання міжпредметних зв'язків у процесі розвитку спостережливості молодших школярів	36
<i>Іванова Л.І.</i> Визначення рівня літературної компетентності молодшого школяра	39
<i>Сіранчук Н.М.</i> Діагностика образномовленнєвих вмінь учнів початкових класів	43
<i>Крижанська Л.В.</i> Національні цінності в початковій школі при організації національно зорієнтованого навчально-виховного процесу	48
<i>Лопухівська А.В.</i> Формування соціальної і комунікативної активності учнів сільської школи	53
<i>Барсукова Л.М.</i> Втілення теоретичних засад історико-краєзнавчої пошукової роботи учнів в практику навчально-виховної діяльності сучасної загальноосвітньої школи	55
<i>Комарницька В.Л.</i> Концептуальні засади формування громадянської свідомості старшокласників	59
<i>Дмитрів О.В.</i> Використання методу ситуативного навчання на уроках англійської мови у загальноосвітніх школах.	64
<i>Трофімчук В.М.</i> Організаційні форми та методи художньо-конструкторської діяльності старшокласників	67
<i>Грицай Н.Б.</i> Формування пізнавальної активності учнів під час позакласних екскурсій у природу	72
<i>Ганчин Л.В.</i> Особливості навчання усного мовлення у духовних семінаріях	78
<i>Головань Т.М.</i> Дитячі притулки в Криму у II половині XIX століття	82
<i>Коваль В.В.</i> Моральне виховання неповнолітніх у пенітенціарних установах як один з основних стратегічних напрямів підготовки їх до соціальної адаптації в суспільстві	86
<i>Потапчук Т.В.</i> Пісня як засіб виховання дітей	91
<i>Димченко С.С.</i> Педагогічні погляди та диригентська майстерність Андрія Бобиря	94
<i>Устенко К.О.</i> Оперно-хорова творчість М.В.Лисенка як засіб формування музично-естетичного мислення студентів	97
<i>Мельничук С.Ф.</i> Виконавське мистецтво і супроводжуючий його психологічний фактор – сценічне хвилювання	101
<i>Дем'яненко І.О.</i> Формування в учнів музичних шкіл навичок саморегуляції та контролю м'язового тону під час гри на гітарі	104
<i>Янциур М.С.</i> Індивідуальні навчально-дослідні завдання з професійної орієнтації при підготовці майбутніх вчителів трудового навчання	107
<i>Безкоровайна О.В.</i> Виховання духовної культури особистості студента засобами соціально-ціннісної діяльності	109
<i>Костюк Л.К.</i> Специфіка викладання навчальної дисципліни «Культурологія» в умовах інтеграції освітніх систем вищої школи України у європейський простір	115

Никон О.К. Організація самостійної роботи студентів з дисципліни „Основний музичний інструмент” в умовах кредитно-модульного навчання	120
Яковенко Л.П., Шипунова Н.О. Виховання музичного мислення студентів у процесі естетичної оціночної діяльності	123
Ульяновська Л.П. Вокальне виховання в учбовому хоровому колективі: спроба створення сучасної концепції	127
Цапун Р.В. Методи вивчення народного співу в студентському фольклорному колективі	129
Рабченко Т.С., Демченко В.В. Моніторинг як діагностична технологія виявлення готовності випускників вищих навчальних закладів до роботи з обдарованими дітьми.	132
Озерянська А.П. Загальна характеристика розвитку методики викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах України (60-ті роки ХХ століття)	137
Терещук М.А. Музично-драматична діяльність, як засіб удосконалення навчально-виховного процесу на факультеті іноземної філології	140
Літвінчук С.Б. Формування технічного мислення студентів у процесі розв’язання продуктивно-технічних завдань із загальнотехнічних дисциплін	143
Самчук С.А. Художня інтерпретація музичного твору	146
Лукач О.М. До проблеми економічної соціалізації особистості в сучасних умовах	150
Колбіна Т.В. Шляхи оновлення змісту формування міжкультурної комунікації студентів економічного профілю в педагогічній системі вищого навчального закладу	152
Бондарчук А.Я. Виховання у студентської молоді етики сімейних взаємин	155
Дучинський С.В. Теоретичні аспекти вокально-хорової виконавської діяльності	158
Пелячик І.Ф., Крижановська Т.І. Історичні аспекти проблеми творчого розвитку особистості засобами музичного мистецтва	160
Кирда А.Г. Визначення провідних тенденцій формування цілей освіти в розвинених країнах	164
Свердлова Т.Г. Формування в дітей комунікативних навичок і навичок спільної діяльності за допомогою японського досвіду групового виховання дошкільників	167
Заблоцька Л.М. Структура та зміст навчального процесу в початкових школах Великої Британії	172
Шимків І.В. Проблема оцінювання знань і моніторингу якості освіти в нормативних документах об’єднаної Німеччини	176
Каур О.С. Тенденції та пріоритети морально-етичного виховання підлітків у Франції	180
Григорчук І.С. Формування духовності в контексті християнської моральної свідомості.....	182
Відомості про авторів	185

Наукове видання

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 34

Заснований у 1996 р.

Відповідальний за підготовку збірника до видання Янцур М.С.
Технічний редактор Кравчук В.Ю.
Комп'ютерна верстка Хильчук Т.К.

Здано до набору 10.06.2006 р. Підписано до друку 30.06.2006 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 28,24. Обл. вид. арк. 28,67. Замовлення № 19/1. Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра професійної педагогіки і
трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

**О – 59 ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського
державного гуманітарного університету. Випуск 34. — Рівне: РДГУ, 2006. — 188 с.**

ISBN 966 — 7281 — 08 — 5.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії та історії педагогіки, дидактики вищої і загальноосвітньої школи, теорії і методики виховання та розвитку учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, учителів, практичних працівників освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20